

Prepoznavanje evra – anketa

Aljoš Rozman, Dorijan Keržan, Nataša Žener

Povzetek:

Namen prispevka:

Na Nacionalnem analitskem centru za preiskave evra (NAC/CNAC), ki se nahaja na Centru za forenzične preiskave (CFP) smo v decembru 2006 izvajali interno usposabljanje za vse zaposlene, in sicer prepoznavanje evra (bankovcev in kovancev), ki je z januarjem 2007 postalo plačilno sredstvo v Republiki Sloveniji. Januarja 2008 smo izvedli anketo prepoznavanja evra in znova povabili vse zaposlene, da preverijo svoje znanje ter hkrati, da ugotovimo uspešnost usposabljanja.

Metodologija:

Anketa je bila sestavljena iz dveh delov. Prvi del je zajemal splošna teoretična vprašanja o evru in izkušnje z evrom. Drugi del je bil praktični del, pri katerem so morali anketiranci prepoznati različne bankovce in kovance, ki so bili tako pristni kot ponarejeni.

Ugotovitve:

Na podlagi raziskave smo ugotovili, da zaposleni na CFP-ju zaupajo v evro ter da bi ponaredke večinoma prepoznali, če bi si vzeli čas za preverjanje zaščitnih elementov v vsakdanjem življenju. Prav čas je tisti faktor, ki je pri prepoznavi denarja zelo redek privilegij.

Praktična uporabnost:

Večina zaposlenih na CFP-ju v vsakdanjem življenju ne preverja pristnosti bankovcev in kovancev (med anketiranjem smo tudi spraševali, zakaj ne preverjajo in odgovor je bil precej podoben, da plačujejo v večini vse s kartico in zato s sabo nosijo le manjšo količino denarja. Verjetno bi bankovce preverili, če bi bili večjih vrednosti). Nihče se še ni srečal s ponarejenim kovancem, so se pa trije srečali s ponarejenim bankovcem. V primeru, če bi bili prepričani, da so dobili ponarejen bankovec ali kovanec, bi le slaba večina poklicala policijo, čeprav bi morali (že po službeni dolžnosti) poklicati v vsakem primeru.

V zadnjem delu anketiranja smo še praktično preverili znanje o prepoznavi evrov. Pri bankovcih so rezultati pričakovani in zadovoljivi, saj bi večina ločila pristne od ponaredkov. Za ponarejen 200€ bankovec, smo pričakovali malo slabši rezultat, kajti v tem primeru gre za do sedaj najboljši znani ponaredek, vendar so nas sodelavci pozitivno presenetili s prepoznavo le tega.

Pri kovancih smo vedeli, da bodo anketiranci ugibali in zato so tudi rezultati slabši. Ponarejeni kovanci se iz obtoka izločujejo le pri števnih strojih, ki preverjajo pravilno maso, premer, magnetizem ipd ... Vseh teh zaščit ljudi z roko in očesom ne morejo prepoznati.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

Prispevek je zanimiv na več področjih. Dobri rezultati o prepoznavi denarja so nam povedali, da smo pred dvema letoma uspešno izvedli izobraževanje zaposlenih na CFP-ju. Potencialno bi lahko primerjali rezultate, če bi anketirali še ljudi, ki niso imeli nobenega izobraževanja o prepoznavi denarja ter ljudi, ki se dnevno rokujejo z denarjem (prodajalci, bankirji...).

Menimo, da zaposleni in preostali prebivalci Republike Slovenije zelo zaupajo v evro bankovce in kovance.

Ključne besede: prepoznavanje Evra, zaščitni elementi pri bankovcih in kovancih

1 UVOD

Na Nacionalnem analitskem centru za preiskave evra (NAC/CNAC), ki se nahaja na Centru za forenzične preiskave (CFP) smo v decembru 2006 izvajali interno usposabljanje za vse zaposlene, in sicer prepoznavanje evra (bankovcev in kovancev), ki je z januarjem 2007 postalo plačilno sredstvo v Republiki Sloveniji.

Januarja 2008 smo izvedli anketo prepoznavanja evra in znova povabili vse zaposlene, da preverijo svoje znanje ter hkrati, da ugotovimo uspešnost usposabljanja.

2 METODOLOGIJA

Anketa je bila sestavljena iz dveh delov. Prvi del je zajemal splošna teoretična vprašanja o evru in izkušnje z evrom. Drugi del je bil praktični del, pri katerem so morali anketiranci prepoznati različne bankovce in kovance, ki so bili tako pristni kot ponarejeni.

3 VPRAŠANJA ANKETE Z ODGOVORI

Anketirali smo 50 zaposlenih, ki so odgovarjali na 14 teoretičnih vprašanj o bankovcih in kovancih. V zadnjem delu anketiranja smo preverili še njihovo znanje o prepoznavi evrov. Anketna vprašanja in odgovori:

- o Naštejte vse apoene (vrednosti) evrskih bankovcev!
 - To so 5, 10, 20, 50, 100, 200 in 500€. Pravilno je odgovorilo 56% anketirancev.
- o Ali se bankovci različnih držav med sabo razlikujejo?
 - Ne. Pravilno je odgovorilo 58% anketirancev.
- o Ali se bankovci različnih apoenov (vrednosti) razlikujejo po velikosti?
 - Da. Pravilno je odgovorilo 88% anketirancev.
- o Ali se bankovci različnih apoenov (vrednosti) razlikujejo po barvi?
 - Da. Pravilno je odgovorilo 94% anketirancev.
- o Ali vedno preverite pristnost bankovca, ki ga sprejmete?
 - Ne je odgovorilo 80% anketirancev.
- o Ali ste se že srečali s ponarejenim bankovcem v vsakdanjem življenju?
 - Ne je odgovorilo 94% anketirancev.
- o Ali bi poklicali policijo, če bi prepričani, da ste dobili ponarejen bankovec?
 - Da je odgovorilo 71% anketirancev.
- o Naštejte vse apoene (vrednosti) evrskih kovancev!
 - To so 1, 2, 5, 10, 20, 50 €-centov, ter 1 in 2€. Pravilno je odgovorilo 62% anketirancev.
- o Ali se kovanci različnih držav med sabo razlikujejo?
 - Da. Pravilno je odgovorilo 100% anketirancev.

- o Ali imajo kovanci različnih držav skupen motiv?
 - Da. Pravilno je odgovorilo 76% anketirancev.
- o Ali se kovanice različnih apoenov (vrednosti) razlikujejo po velikosti?
 - Da. Pravilno je odgovorilo 96% anketirancev.
- o Ali vedno preverite pristnost kovanca, ki ga sprejmete?
 - Ne je odgovorilo 96% anketirancev.
- o Ali ste se že srečali s ponarejenim kovancem v vsakdanjem življenju?
 - Ne je odgovorilo 100% anketirancev.
- o Ali bi poklicali policijo, če bi prepričani, da ste dobili ponarejen kovanec?
 - Da je odgovorilo 46% anketirancev.

V drugem delu so morali anketiranci prepoznati sledeče bankovce in kovanice:

- o Ponarejen bankovec za 5€.
- Pravilno je odgovorilo 86% anketirancev.
- o Pristen bankovec za 10€.
- Pravilno je odgovorilo 94% anketirancev.
- o Sestavljen bankovec za 20€.
- Pravilno je odgovorilo 76% anketirancev.
- o Pristen bankovec za 50€.
- Pravilno je odgovorilo 84% anketirancev.
- o Ponarejen bankovec za 100€.
- Pravilno je odgovorilo 92% anketirancev.
- o Ponarejen bankovec za 200€.
- Pravilno je odgovorilo 58% anketirancev.
- o Ponarejen bankovec za 500€.
- Pravilno je odgovorilo 88% anketirancev.
- o Ponarejen kovanec za 2€.
- Pravilno je odgovorilo 36% anketirancev.
- o Pristen kovanec za 2€.
- Pravilno je odgovorilo 66% anketirancev.
- o Pristen kovanec za 2€.
- Pravilno je odgovorilo 72% anketirancev.

4 UGOTOVITVE

Večina zaposlenih na CFP-ju v vsakdanjem življenju ne preverja pristnosti bankovcev in kovancev (med anketiranjem smo tudi spraševali, zakaj ne preverjajo in odgovori so bili precej podobni, da namreč plačujejo v večini vse s kreditnimi ali debetnimi karticami in zato s sabo nosijo le manjšo količino denarja. Verjetno bi bankovce preverili, če bi bili večjih vrednosti). Nihče se še ni srečal s ponarejenim kovancem, so se pa trije srečali s ponarejenim bankovcem. V primeru, če bi bili prepričani, da so dobili ponarejen bankovec ali kovanec, bi le slaba večina poklicala policijo, čeprav bi morali (že po službeni dolžnosti) poklicati v vsakem primeru.

V zadnjem delu anketiranja smo še praktično preverili znanje o prepoznavi evrov. Pri bankovcih so rezultati pričakovani in zadovoljivi, saj bi večina ločila pristne od ponaredkov. Za ponarejen 200€ bankovec, smo pričakovali malo slabši rezultat, kajti v tem primeru gre za do sedaj najboljši znani ponaredek, vendar so nas sodelavci pozitivno presenetili s prepoznavo le tega. Opozoriti pa je potrebno, da seveda anketa ni povsem realna, saj so sodelujoči vedeli, da jim bomo v pregled dali ponaredki, zaradi česar so bili verjetno bolj pazljivi, kot so sicer.

Pri kovancih smo vedeli, da bodo anketiranci ugibali in zato so tudi rezultati slabši. Ponarejeni kovanci se iz obtoka izločujejo le pri števnih strojih, ki preverjajo pravilno maso, premer, magnetizem ipd. Vseh teh zaščit ljudi z roko in očesom ne morejo prepoznati.

5 SKLEPNE MISLI

Dobri rezultati o prepoznavi denarja so nam povedali, da smo pred dvema letoma uspešno izvedli izobraževanje zaposlenih na CFP-ju. Na podlagi raziskave smo ugotovili, da zaposleni na CFP-ju zaupajo v evro ter da bi ponaredke večinoma prepoznali, če bi si le vzeli čas za preverjanje zaščitnih elementov v vsakdanjem življenju. Prav čas je tisti faktor, ki je pri prepoznavi denarja zelo redek privilegij.

6 V PRIHODNOSTI

Potencialno bi lahko primerjali rezultate, če bi anketirali še ljudi, ki niso imeli nobenega izobraževanja o prepoznavi denarja ter ljudi, ki dnevno rokujejo z denarjem (prodajalci, bankirji...). Tako bi lahko dobili objektivno oceno, kako pomembna so podobna izobraževanja za varnost valute in njenih uporabnikov.

O avtorjih:

Aljoš Rozman, dipl. inž., kriminalistični inšpektor – tehnični izvedenec, aljos.rozman@policija.si

Dr. Dorijan Keržan, Vodja oddelka za preiskave dokumentov NAC/CNAC, dorijan.kerzan@policija.si

Nataša Žener, univ. dipl. biol., višja kriminalistična inšpektorica – tehnična izvedenka, natasa.zener@policija.si